

GÜNDEM / BİLGİLENDİRME

TÜRKİYE'DE BAĞIMSIZ DENETİM DURUMUNUN GÜNCEL DEĞERLENDİRMESİ

KONU: Dikkat Bağımsız Denetimin Kapsamında Olabilirsiniz!

I-) BAĞIMSIZ DENETİM

Günümüzde artan finansal ihtiyaçlarla birlikte şirket sayılarının ve faaliyet alanlarının genişlemesi farklı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların başında, şirketle ilişkili kimselerin özellikle de yabancı yatırımcıların ve devletin şirketlerin mali tablolarında yer alan bilgilere olan güven problemi gelmektedir. Güvenilir ve doğru bilgiye olan ihtiyacın artması denetim faaliyetlerinin de önemini giderek arttırmıştır.

Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ana hükümlere ilave olarak, yabancı para yada toplam finansal yükümlülük durumlarına göre firmalar ilave denetim yükümlülüklerinin kapsamına girebilmektedir.

Denetim faaliyetleri temelde iç ve dış denetim olarak ikiye ayrılmakta ve gündemimizin esas konusu olan bağımsız denetim bunlardan dış denetim kapsamında yer almaktadır. Son yıllarda meydana gelen şirket skandalları doğru ve tarafsız bilgiye olan ihtiyacın daha ağır bir şekilde hissedilmesine neden olmuştur. İçinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi şartları nedeniyle uzaktan çalışma, vardiyalı çalışma gibi uygulamaların da denetim ve kontrol ortamının tarafsız bir otorite tarafından denetlenmesinin gerekliliğini artırması muhtemeldir.

Ayrıca yabancı yatırımcıların şirket bilgilerine olan güvensizliği bağımsız denetimin önemini daha da artmasını sağlamıştır.

Bağımsız denetim nedir ?

Bağımsız denetim, işletmelerin yıllık finansal tablo ve diğer finansal bilgilerinin, bu tablo ve bilgiler için belirlenen kriterler ve raporlama çerçevelerine göre (örneğin, uluslararası finansal raporlama standartlarına) uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, genel kabul görmüş bağımsız denetim standartlarında öngörülen gerekli tüm bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak, defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanmasını ifade eder.

Bağımsız Denetimin Amacı Nedir?

Finansal tabloların bağımsız denetiminin amacı; finansal tabloların finansal raporlama standartları doğrultusunda bir işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde gösterip göstermediği konusunda bağımsız denetçinin görüş bildirmesini sağlamaktır.

Bağımsız denetim kanunların, yönetmeliklerin, standartların işletmelere dayattığı bir zorunluluk değil aksine günümüz işletmeleri için vazgeçilemez bir ihtiyaçtır. Şeffaf, açık ve anlaşılır bilgi en değerli bilgidir ve bu da ancak bağımsız denetimle mümkündür.

Aşağıdaki paydaşlara doğru ve güvenilir bilgi sağlamak için bağımsız denetim gereklidir:

- ✓ Şirket Yönetimi
- ✓ Hissedarlar
- ✓ Çalışanlar
- ✓ Kredi Verenler
- ✓ Yatırımcılar
- ✓ Kamu kurumları (KGK-SPK-BDDK-EPDK)

Bağımsız denetimin faydaları nelerdir?

Bağımsız denetimin, hem denetlenen firmaya, hem de kamuya ve devlete yararları söz konusudur.

Yönetime doğru ve güvenilir bilgi akışı sağlar.

Yönetime geleceğe ait sağlıklı kararlar almasında yardımcı olur.

Finansal tabloların gerçeği yansıtıp yansıtmadığını gösterir.

İşletme yönetimi ve çalışanlarının hile yapmasının önlenmesine yardımcı olur.

Bağımsız denetimden geçmiş mali tablolar ile işletmenin düşük maliyetli finansman bulması kolaylaşır.

Bağımsız dış denetimden geçen bir şirkette tüm ortakların hakları daha iyi korunmuş olur.

II-) TÜRKİYEDE BAĞIMSIZ DENETİM

Türkiye’de Bağımsız Denetime İlişkin Kurumlar ve Düzenlemeler

Türkiye’deki bağımsız denetimle alakalı kurumların ve düzenlemeleri kronolojik sıralamasını şu şekilde yapabiliriz:

- ✓ Sermaye Piyasası Kurulu Denetimi (SPK) (1987)
- ✓ 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu (1989)
- ✓ Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) (1989)
- ✓ Sigorta Denetleme Kurulu ve Sigorta Şirketlerinin Bağımsız Denetimi (1994) - Hazine Müsteşarlığı
- ✓ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) (1999)
- ✓ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) (2002)
- ✓ Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu ve Enerji Piyasasında Bağımsız Denetim (EPDK) (2001)
- ✓ Yeni Türk Ticaret Kanunu’na göre istenen denetim (2011)
- ✓ Gümrük, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- ✓ Kamu Gözetim Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) (2011)

1. Türk Ticaret Kanununa Göre Bağımsız Denetime Tabi Olma

Bağımsız denetime tabi olan şirketler

Türk Ticaret Kanunu açısından Bağımsız denetime tabi olan şirketlere ilişkin güncel eşik, 2018/11597 sayılı Kararda aşağıdaki gibi belirlenmiş olup **TTK açısından belirlenen genel kurul ifa süresinde ve her hâlükârda ilgili finansal yıl bitimine kadar denetçi seçimi yapılmalıdır.**

a. Bağımsız denetime tabi olmanın genel ölçütleri

- Kararda aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşan tüm şirketlerin bağımsız denetime tabi olduğu belirtilmiştir.
- Aktif toplamı **35 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Kararda 40 milyon ve üstü Türk Lirası idi)
- Yıllık net satış hasılatı **70 milyon Türk Lirası**. (Bir önceki Kararda 80 milyon ve üstü Türk Lirası idi)
- Çalışan sayısı **175 kişi**. (Bir önceki Kararda da 200 ve üstü idi)

- b. Herhangi bir ölçüte bağlı olmaksızın bağımsız denetime tabi şirketler Karara ekli ve (I) sayılı listede belirtilen Halka Açık olan yada KAYİK statüsündeki şirketler herhangi bir ölçüte bağlı olmaksızın bağımsız denetime tabidir.
- c. Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen ancak SPK kapsamında halka açık sayılan şirketler Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen ancak SPK kapsamında halka açık sayılan ve aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşan şirketler bağımsız denetime tabidir.
- Aktif toplamı 15 milyon Türk Lirası.
 - Yıllık net satış hasılatı 20 milyon Türk Lirası.
 - Çalışan sayısı 50 kişi.
- d. Ekli (II) sayılı listede belirtilen şirketler

Karara ekli (II) sayılı listede belirtilen şirketlerden, aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşanlar bağımsız denetime tabidir.

- Aktif toplamı 30 milyon Türk Lirası.
 - Yıllık net satış hasılatı 40 milyon Türk Lirası.
 - Çalışan sayısı 125 kişi.
- e. Diğer hususlar
- Eşik değerleri aştığı için bağımsız denetime tabi şirket, art arda iki hesap döneminde üç ölçütten en az ikisine ait eşik değerlerin altında kaldığı ya da bir hesap döneminde bu ölçütlerden en az ikisine ait eşik değerlerin yüzde 20 veya daha fazla oranda altında kaldığı takdirde müteakip hesap döneminden itibaren bağımsız denetim kapsamından çıkar.
 - Eşik değerlerin aşılmadığının belirlenmesinde; aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı bakımından şirketin tabi olduğu mevzuat uyarınca hazırlanmış olan son iki yıla ait finansal tablolar, çalışan sayısı bakımından ise son iki yıla ait ortalama çalışan sayısı esas alınır.
 - Eşik değerlerin aşılmadığının belirlenmesinde şirketler bağlı ortaklık ve İştirakleriyle birlikte dikkate alınır.

Şirket'ler TTK yönünden bağımsız denetimin kapsamında olup olmadıklarını aşağıdaki linkten takip ederek sorgulama yapabilirler.

<https://dtsorgu.kgk.gov.tr/giris.aspx>

Aşağıda verilen linklerden hem KGK duyurularına hem de denetim durum sorgulamasına erişebilirsiniz.

<https://kgk.gov.tr/Home/>
<https://dtsorgu.kgk.gov.tr/>

BANKACILIK**DÜZENLEME VE DENETLEME****2. Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Bağımsız Denetime Tabi Olma**

01.11.2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmeliğin 11/A Maddesi **16 Ağustos 2019** tarihli Resmi Gazete ile yeniden düzenlenmiştir. Resmi Gazete ’de yayımlanan “Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik” uyarınca firmalar Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi nezdindeki en güncel bilgilere göre bankacılık sektöründeki toplam riski (talep edilen kredi dâhil) 100 Milyon-TL ve üzerinde olan firmalara bağımsız denetim zorunluluğu getirilmiştir. Yönetmelik 16 Ağustos 2019 tarihi itibarıyla geçerlidir.

Bankaların kredi işlemlerine ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılmasına ilişkin Yönetmeliğin özetini aşağıdaki gibidir:

Bankacılık sektöründeki toplam riski talep edilen kredi dahil, Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi nezdindeki en güncel bilgilere göre 100 milyon TL ve üzerinde olan bankalar ve finansal kuruluşlar dışındaki kredi müşterilerinden, kredi tahsis aşamasında aşağıdaki maddeler uyarınca analiz raporunun bankalarca alınması zorunludur. Yani 100 milyon TL üzerinde nakdi yada gayri nakdi riske sahip olan şirketler TTK yönünden zorunlu denetimin kapsamında olmasalar bile, bu mevzuat uyarınca bağımsız denetimin kapsamında yer alacak, EK-4 Analiz formunda ilişkin yetkili bir bağımsız denetim şirketinden Güvence Raporu temin edecek ve Faaliyet Raporlarının bir eki olarak Kurumsal İkelere Uyum raporu hazırlayacaklardır.

Mevzuat gereği her yeni kredi tahsisinde ve her hâlükârda izleyen altıncı ayın sonuna kadar rapor bankalara tevsik edilmelidir.

- ✔ Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe ve finansal raporlama standartları çerçevesinde konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü bulunanlardan konsolide, konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü bulunmayanlardan konsolide olmayan, aynı standartlara uygun olarak hazırlanıp Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmiş en güncel finansal tablolarının bankalarca alınması zorunludur.
- ✔ Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe ve finansal raporlama standartlarında tanımlandığı şekilde başka bir işletmenin bağlı ortaklığı olanlardan, söz konusu standartlardaki tanımlamalara uyan ana ortaklıklarının KGK tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmiş en güncel konsolide finansal tablolarının bankalarca alınması zorunludur.
- ✔ Başka işletmelerin tek başına kontrolünde olmayan ancak müşterek kontrol edilen bir işletme olanlardan, müşterek kontrol eden işletmelerin her birinin Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe ve finansal raporlama standartları çerçevesinde hazırlanmış ve KGK tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmiş en güncel haliyle varsa konsolide, yoksa konsolide olmayan finansal tablolarının bankalarca alınması zorunludur.

İlgili mevzuat hükmüne aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/mevzuat_0864.pdf

3. T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna Göre Bağımsız Denetim Tabi Olma

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 26.09.2019 tarihli toplantısında; 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 5 inci Maddesinin yedinci fıkrasının (j) bendi ve 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, Enerji Piyasasında Faaliyet Gösteren Gerçek ve Tüzel Kişilerin Faaliyetlerinin Bağımsız Denetim Kuruluşlarına Denetlenmesi Hakkında alınmış olan 03.03.2015 tarihli ve 5507 sayılı Kurul kararının birinci ve ikinci maddesi hükümlerinde değişiklik yapılmış ve bağımsız denetim kapsamı daraltılmıştır.

Enerji Piyasasında faaliyet gösterilen ve aşağıda belirtilen:

- A. Elektrik Piyasasında;
 - a. Elektrik Üretim Lisansı,
 - b. Dağıtım Lisansı,
 - c. Tarifesi Düzenlemeye Tabi olan Tedarik Lisansı,
- B. Doğalgaz Piyasasında;
 - a. Dağıtım Lisansı,
 - b. Tarifesi düzenlemeye tabi olan Depolama Lisansı,
 - c. İletim Lisansı (Boru Hattı),

Sahibi tüzel kişiler, faaliyetlerini, uygulamalarını, işlem, hesap ve mali tablolarını ilgili mevzuata uygun olarak, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunca yürürlüğe konulan yükümlülüklerle ait düzenlemeler ve sahip oldukları lisansların ayrılmaz parçasını oluşturan genel ve özel hükümlere uygunluğunun bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesini sağlar ve denetim sonucunda düzenlenen raporu takip eden hesap dönem içerisindeki Mayıs ayının on beşine kadar Kuruma bildirir. Bildirimler 27.05.2014 tarihli ve 29012 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Enerji Piyasası Bildirim Yönetmeliği kapsamında yapılır.

Bağımsız denetim yükümlülüğü bulunan lisans sahiplerinin aşağıda sayılan bağımsız denetim yaptırma yükümlülüğü dışında tutulmuştur.

- a) Elektrik piyasasında faaliyet gösteren üretim lisans sahiplerinden, tesis bazında kurulu gücü 100 megavat (mekanik) ve altında olan Üretim Lisansı sahibi tüzel kişiler.
- b) Elektrik piyasasında faaliyet gösteren Organize Sanayi Bölgesi (OSB) Üretim ve OSB Dağıtım Lisansı sahibi tüzel kişiler.

söz konusu Kurul Kararının EK-1 kısmı ile düzenlenmiş Elektrik Piyasası Faaliyet İzleme ve Değerlendirme Formunu aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

EK:1

No	Konu	Yapılan Tespitler
1	Denetlenenin sermaye yapısında meydana gelen değişiklikler ve Ödenmiş Sermaye Yükümlülüğü	
2	Yan ürün faaliyetleri ve piyasa dışı faaliyetler	
3	Lisans sahibinin yıllık üretim/alış ve satış miktarı ile üretim maliyeti ve alış ve satış tutarları	
4	Hesap ayrıştırımı	
5	Tesis varlıklarını teminat altına alma zorunluluğu	
6	Bağlantı ve/veya sistem kullanım anlaşmaları	
7	Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi'ne (PMUM) kayıt yaptırma yükümlülüğü	
8	Faaliyet Raporları	
9	Yıllık lisans bedeli	
10	Diğer hususlar	

Yukarıda yer alan formda belirtilen maddeler aşağıdaki sıra numarasıyla yapılan açıklamalar ışığında değerlendirilecektir.

1. Denetlenenin lisansında yer alan ortaklık yapısıyla mevcut ortaklık yapısının karşılaştırılması neticesinde sermayenin % 10 (halka açık şirketlerde yüzde beş) veya daha fazlasını temsil eden payların doğrudan veya dolaylı olarak bir gerçek veya tüzel kişi tarafından edinmesi, bir ortağa ait payların tüzel kişilik sermayesinin yüzde onunu aşması ve/veya anılan oranın altına düşmesi sonucunu veren pay edinimlerinin/pay devirlerinin tespiti halinde Kurul onayı alınarak lisansın tadil edilip edilmediği ya da lisans tadil talebinde bulunup bulunulmadığı ile ilgili inceleme ve tespit çalışmalarını kapsar. Herhangi bir hisse devri söz konusu olmasa dahi, Kurul onayı alınmaksızın, mevcut hisseler üzerinde imtiyaz tesisi, imtiyazın kaldırılması veya intifa senedi çıkarılması gibi tasarruflarda bulunulup bulunulmadığı da araştırılacaktır. (Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği 57 nci maddesi). Ayrıca şirketin ödenmiş sermaye yükümlülüğü yerine getirilip getirilmediğinin tespiti.

2. Denetlenenin, piyasa faaliyetinin yanı sıra ilgili faaliyeti tamamlayıcı ve/veya gereği olan faaliyetler ile yan ürün faaliyetinde bulunması halinde, lisansında buna ilişkin hüküm bulunup bulunmadığı hususunda gerekli inceleme ve tespit çalışmalarını kapsar (Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği 44 üncü maddesi). Bunun yanı sıra, denetlenenin piyasa dışı herhangi bir faaliyette bulunup bulunmadığı da araştırılarak, varsa bilgi verilecektir.
3. Üretim faaliyeti gösteren denetlenen için: tesisler, piyasa faaliyetini tamamlayan ve/veya gereği olan faaliyetler ve piyasa faaliyeti sonucu oluşan yan ürünler bazında ayrı ayrı olmak üzere üretim /alış ve satış miktarlarının tespit edilmesi, diğer denetlenenlerin ise alış ve satış miktarının belirlenmesi ile ilgili inceleme ve tespit çalışmalarını kapsar. Bunun yanı sıra, üretim maliyeti ile alış (varsa) ve satış tutarları da belirtilecektir.
4. Piyasada birden fazla faaliyette bulunan ve/veya aynı faaliyeti birden fazla tesiste veya bölgede yürüten lisans sahibi tüzel kişilerin, lisansa tabi her bir faaliyet veya faaliyette bulunulan her bir tesis veya bölge ile piyasa faaliyetini tamamlayan ve/veya gereği olan faaliyetler ve piyasa faaliyeti sonucu oluşan yan ürünlere ilişkin faaliyetleri için ayrı hesap ve kayıt tutma yükümlülükleri yerine getirip getirmediikleri hususunda gerekli inceleme ve tespit çalışmalarını kapsar (Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği 44 üncü maddesi).

İlgili değişiklik için aşağıdaki linklerini kullanabilirsiniz.

<https://www.epdk.gov.tr/>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191001-8.pdf>

Daha Detaylı bilgi için:

İletişim:

Ozan Arıkan – Denetim Direktörü

oarikan@nexiatrkey.com.tr

Yusuf Belli – Denetim Müdürü

ybelli@nexiatrkey.com.tr

Saygılarımızla,

Your closer experts...